

Сыаната
3 харчы.

Шефетийн принциптэриг чуулгайдыаха. Коллектив коллективы кытта үөһэтэн алаашын бэрээдэгийнэ сибээһин олохтоохтаах дуо? Шефтер үлэ күшүн сүтэрмилэрин иһин олохтоохтор туох аһмэтинэһин сүтүүхтээхтэрий? О. д. а. боллау, руостар быһаарыныы эрбэллэр.

Комсомолга уһаарыллыбыта

Сага олох арааскылары армилан, сайдан барыларыгар, социализм тууга умнууллубат үгүс үтүөлөрдөх. Эдэр келүөнэ дөңгө үлэ үтүө холобур эрдөөхтүк көрдөрбүт комсомолдартан бирдэстэре Василий Харитонов этэ.

Кини 1909 сыллааха Ботурускай улуус бастагы Хатылы нэһилиэгэр (билигинки Кытаанах) быстар дьадаҥы көргөнүгэ төрөбүтэ. Кыра эрдээхтэн байдар батталарын, ата-бабаларын билэн улааппыта, хамнаачыт буолуу эрэинэ эмнэ этин хаанынан билбитэ.

Азата Петр Егорович сага олоду өйөөчүлэртэн биэр бастагыларын буолбута. Нэһилиэк ревкомун чилиэтин быһымынан партия политинатын уонна дьаалларын олоххо киллэрингэ антинайдык кытыбыта. Ити иһин кинини үрүг баандалар үс мй устата сордообуттара-мугнаабыттара. Ол эрээри ити кини санаатын булгуруппата. Кини үрүг баандалар эстидитэрин киниэ хара өлүгү дьэри — 1929 сыллааха дьэри — Совет чилиэтинин үлэлэбүтэ.

Василий 1925 сыллааха комсомол чилиэти буолбута. Хабаччы начальнай оскуолатын бүтөртүп Кытаанах ыччатыга Вася Харитонов, Кеша Пономарев, Васи Собанин уо. д. а. Чурапчы I ступеннэ II киникетрын оскуолатыгар киирэн үөрэммитэ.

— Кинилэр бары да биллэх-көрүүлэх, общественнай үлэс активнай ыччаттар этэ. Үөрэммит бастагы күүнүртүгүн уонсый маасаны баһылаан-көһүлээн барыттара. — дьин ахтар Н. С. Соловьев, Василий Харитонов, үлөлөнөөхтөрө ахталларынан, кыыс кырасыабыт, дүүһүннэх үчүтэи кини этэ. Ыһаас дууһаах, күүстэх, логикалаах, уһу-гунаарылаах уус тылаах, көрөдө, инникитэ тардыһылаах кини. Бастагы бочуунаах общественнай үлэтинин пионерскай баһаатай буолбутун этинэх сеп. Улууска коммунитар, комсомолдарт, пионердар төһө да ары-бактарын иһин, сага олох кини охсуһууну сүрүнүгү күүһүнэн буолаллар. 1926 — 1927 сылларга комсомольскай ыччын секретарынан үлэтин сыйдыан киниэтээн тэриллибит Чурапчытаагы бойбуой дружинада көмүл оттугунан чилиэ буолбута. Артемьев, Бессоюко, Михайлов баандаларын утары сөрингэ саллаан эрэ быһымынан буолбана, бойбуой дружина адыотанын уонна хабайдыстыбаннай чаас сөбөдөстөбүн быһымынан кытыбыта. Аһынан сөриндөх тахсыны, латирдлааһыны, мараһынаартан кооперативнай уон-

на государственной баайдыуу үрүг баандаларга биллэппат туһуттан оройуон киникетр көлөрөн киллэринин тэриһибитэ.

1928—1930 сыллардааха улүска «Кичи» дьин тыа хаһаайдытыбатын кредитиз табарыстыбата тэриллибитэ. Манна Василий Петрович бастаан чилиэти, калык председатели быһымынан элбэх үлэни ыппыта. 1929 сыллааха Саха сиринээги кредитиз табарыстыбалар бастагы сьездэртэгэр делегатынан таһыллы активнай кытымы ылыбыта.

Ыһаас охсуһуута сытырхайбыт киникетр кулактааһыны ытыгыта, кулактар баайдарыт дуолларын государство тутууга элбэхтэ сүүрэн-көтөн үгүс үтүө дьааллары олохтообута.

1930 сыллааха оройуоннары бөдөһүтүү мытылыбыта. Чурапчыны Чоруксөөх киникетр Таатта оройуонугар холбообуттара. Соңуо тутта партиянай конференция кытыллан ВСК (б) П оройуоннаагы комитетин секретарынан П. Д. Федоров, оттон ИБСЛКС райкомун секретарынан Василий Харитонов талыллыбыттара. «Оройуоннары бөдөһүтүү сыһата кестон, соңору үрэллэбитэ, онно активнай кытымын ылымы ИБСЛКС Тааттатаагы райкомун секретарынан үлэлэбэппэр биричииэ буолбута», — дьин сүрүбүтэ В. Харитонов бэйэтин ахтымыгар.

1930—1931 сыллардааха биллэ-көрүүтэ тардыһылаах, олоххо активнай ыччаты Госбанк үлэлитэрин үрдүкү курстарыгар ыппабыттара. Үөрөһүн бүтүрөн кэлэн баран оччолорго кредитиз табарыстыба онугар сага тэриһибит Госбанк отделениетыгар управлэ-дэниин үлэлэбүтэ. Соңору кинини куораттаагы Госбанк сөбөдөстөбүннэ оро таһаарыттара. Үрдүкү кордөбуллэрдэ, деловоһа үгүстэри салытынарара. 1937—1938 сылларга партия Чурапчытаагы райкомун киникетр секретарынан,

кулин райисполком председателинан быһаарданан 1940 сыллааха дьэри үлэлэбүтэ. 1939 сыллааха сайын Мутудайтан Мэҥэ-Хаҥалас кыраныһа-тыгар тийэ оройуон колхостарын күүһүнэн иһинэн тыйаы солоонкор суолу онорбуттара. Ити иһин райсовет исполкома совнаркомтан М-1 автомашинатынан бэрээһинлэһиниэ. Оройуон уонсый үлэ-тамнаа да өрө көтөүлү-бүтэ. Холобур, бэйэтин историктыгар аан бастаан 4242 тонна бурдугу хомуй-бута.

Сатабыллаах тэриһи-тин, принципиальнай коммунист партия обкома Ньурба оройуонугар партия оройуоннаагы комитетин бастагы секретарынан үлэлэте ыппыта. 1942 сый тохсунууга партия КК дойду үрдүнэн фронтка аһаан баһыт-тааһы тэриһэр туһунан уураара тахсыта. Ону олоххо киллэрингэ партия обкома В. П. Харитонов турдуоран «Рыбак» колхостос председателинан аһаабыта. Ити сыйларга балык артыалларыгар хоту оройуоннарга көһөн тийээн үлэтин сыйдыар биэр дойдулаахтара ыра-хай усулсубуһаттан эстэ-быстан эрэллэрин билэн балык промысленионий Вутун Союзтаагы муһу-дар бэре сыйдыан Союз министры А. А. Ишкова кинирэн турдуоран дойду-ларыгар көһөллөрүн си-тисиниэ. Көбөһүн оройу-онугар 500 тыһ. солк. кө-мө харчыны бөрдөрбүтэ.

1941—1947 сылларга Орто Халымада райсовет исполкомун председатели-нан үлэлээн баран, доруо-буһата мөлүөн, дойдугу-гар артыаллы Малеевон аа-тылаан бөдөһүбүт колхоз председатели буолбута. Мин оччолорго ити кол-хоз комсомольскай тэри-тэтин секретарынан үлэ-лэбэтин. Ити кэмнэргэ Наммаара уураар 300 гек-тар сир солоон күн бүгү-нүгэр дьэри сүбү аһылы-га буолар кытыгылары биэрэ турар. 1952 сыл-лааха Аммантан 52 ан-даастары аһаан куоллар-га ытыгарыта күн бүгү-нүгэр дьэри бултанар.

Ыһаах, сыһага пле-менной үлэни ыппыта. Курааны утары охсуһууга үйэлэх сьездийэлэри тут-тарбыта. Промкомбинат директорунан үлэтин оло-рон электростанция база-тын тигэрбыта, Намма-рада пилорабаны онгор-бута, кининичэ агрега-тын аан бастагынан үлэ-лэбүтэ.

1937 сыллаахтан комму-нист (кандидатынан 1931 сыллааха кинибута, пар-тияда чымыса саада до-кументтары уларьтары-га үтүрүлээн хаалбыта) В. П. Харитонов чагы-лык олоһун туһунан ыһа-астык билиһиннэрдэххэ итинник.

Е. КОРКИН.

үлэһиттэрэ эмнэ сага физ-культурнай оборудовани-е дьарыктаннахтара, бас-сейда сөгүлүөхтэрэ, эб-диктирдэр гимнастика кур-сун барыахтара.

(ССТА).

Экранна — Лев Толстой

Социалистической Уло Героя, Ленинскай уон-на Государственной би-риэмнэлэр лауреаттара, ССРС народнай артина, Педагогическай наукалар академияларын дьыһы-чыллэв, искусствоведе-ниэ докторо С. А. Ге-расимов бэйэте сүрүбүт сценарийынан, режиссер-дааһынынан итинэн сү-рүн оруолу толоруу-тан онгоһуллубут кини се-риялаах өһөөх «Лев Толстой» дьин харыына экранна таһаарыллар.

Кинини айар үлэ аба-лагар ыһаарыабыттан ыһа Сергей Аполло-нович бу фильми ту-руорарга саһын тухары ыра саһаа дьымыт ду-луура туолбутун туһунаа баһытэбүттэх. Оттон Тамара Макарова, Але-сей Петренко, Вячесла-в Невинный, Николай Ере-менко курдук билли-лэх артистар манна уһуллубуттара кайда-туох киниэ буоларын туһунан сөччө-бачча ре-кламата да суох нэрби-лээн сеп. Кириллэргэ э-се Елена Прохлова, На-талья Аринбасарова, Ан-дрей Росточнай уонна Словакия актера Борже-вой Навратил ааттарын эбэн көбүнн. Оччолуута уһуу сүрүбаччы олоһун ноиовуттан сөргөһиэр «Бессонница» уонна «Уход» дьин кини чаас-таах фильми норуоххутун баһарыт чачхы.

Л. Н. Толстой олоһун тийэх сыйларыгар эмис-кэ бэйэтин дьин-көргөт-тэрин кытта өйдөсөт, ар-дыгар нирсэр да буолан барбыта. Сааһыгар олох-субүт ымырттан тэибэ-тэх бэйэте бирдэ туран хамна өрө баран сүтэн хаалар. Уонна Астапова дьин түһкүтэх, кыраный

станцияда тийээн өлөр. Ити туохтан төрүүтэ-рин ымытан үгүс чичи-лэччилэр ону араастаан үөрэтэ, быһаара сатаа-быттара.

Аан дойдута аатыры-тын, кини сурахтаны-тын, биллэтин-көстүү-түн үрдүк чыпчаалын, бэйэтин олоһунан ула-хам астырмат буолан испит улуу сүрүбаччы, мыслитель трагедиятын арыйларга Сергей Гера-симов фильми уус-уран ки-нематографияда бастагы холоноу буолла.

Лев Толстой өлүөбү-тэн арыс уонча сый аа-ста. Билин биллэни кини-ини личност быһымы-нан арыдан көрдөрөр фильми кытта билэбит. Омос көрдөххө, билин-ини биллэтигэр биллибэт, атыттартан туох да ура-тыста суох иһин. Ол эрээ-ри, өлүкөн-санаатынан, тыһыан-өһүнэн, олоһу өйдөөһүнүнэн улуу кини дьэтин дьыһыта кини да саарбахтаппат.

Сергей Герасимов то-лоруутугар Толстой кини айыагы бүтүнүтүн тап-тыр тений буолан көс-түбэт. Бу күнээри түбү-гүнэ өлөр. үлэттэн аһыны биллэбэт, үлэни эрэ үрдүктүк тутар ыһа-кырдыаһа.

Сүдү кутурканы бил-лөрөр телеграммалар. Арыс уонча сыйлаагыта уһуллубут надрдар. Сер-гей Герасимов ол кэм-нэри хроникаттан, доку-менттардан таһаан, оло-рон тирэх ыһаа норуот истин таһаан, кини кытыгыбын Толстой тус бэйэтин олоһун дьа-һаһын көһүө көрдөрөр.

Бу кинини онорууга М. Горькай аатынан сту-дияны Чехословакия «Ко-лпа» студиятын саргэ «Советфильм» (ССРС) уонна «Фильмэкспорт» холбоһук (ЧССР) кы-тыгыны ыппылар. Карло-мы Варыга мытылабыт-тан дойдутаагы кинофес-

тивальга «Лев Толстой» харыына. «Хурустаах глобус» дьин ыһаабы-най бириһи ыдыта.

— Лев Толстой дьин — бу кини-аймак бүтүү-нүн суоһаһы индизимит улуукан кини. Билинэ-биллэни бэйэбүт суоһа-һыт туох-хамнаа чүсө-лөөһүн сөргөһкүтэ түһэр кэммит үүнэ дин са-һыбын. Ити ордук онно-манна убаһа охсор на-мчы дууһаһах эдэр ыч-чаччыгар сыйһаһаах. Кини буһуутугар-хаты-тыгар, бэйэтин дьыла-тыгар истин бэринилэ-х буолуутугар, личност быһымынан үүнүүтүгэр Толстой араллаах көмө-лөөһүчү, угуһааччы бы-һымынан көстүөхтэх, дьэбитэ Сергей Гера-симов.

Кинини көрдөрүөх киниэ оройуон орто ос-куоаларын нуучча ты-лыгар уонна литература-тыгар учууталларын кытта сүбөлөһөн тематическай сеанастары онорор-го быһааннаһахха наа-да. Үрдүкү ыһаастар үөрөнөөччүлэр бары сыйдыбаларын курдук тэ-риһэллэх. Манмаха Л. Н. Толстой олоһун уо-на айыһыларын туста-рынан бэсидэттэн сага-лаахха. Эссе кинини дьүүллэһини «Толстой уонна биллэни кэм» дьин теманы сүрүбүөххө уо-на литература уруоктары-гар үөрөнөөччүлэр сочи-скааным сүрүбүт темала-рынан бу фильм не хо-лоноо буоларын сити-һэллэх. Манна барытын норуот үөрэһиритини от-дела, оскуоалар сагал-таһара олоххо киллэр-лэһиэр, мүлчү туппат-тарыгар баһарыллар.

Толстой биллэйдэх сыйларыгар Чурапчы-тан Исай Поллаада те-леграммалар «эп эти-лэр. Оччолуута сага тө-рөхтэһтэрэ улуу сүрү-баччы айыһыларга билин норуоптут дьы-наа културатын быһы-мат соргоһунан буолу-тара дьин бүт эрэнэллэ-рин этэллэр. Ол ыра са-һаа олоххо кинирдэ.

П. СЕДАЛИЦЕВ.

УЧКОМ ТҮБҮКТЭРЭ

(Бүтүүтэ. Кини 3-с стр. көр).

дир, куоталаһар, аһаас-кылаас чаастарын, о. д. а. дьаһаллары ыһтар. «Ур-дүкү кылаас оҕолоро кы-ра оҕолорго кыһамныла-ра күүһүрэр», — дьин бы-һаараллар ити форма сү-рүн не холоноун. Бэйэ-бэйэ ыһаастабылаах, ки-һилин сыйһаан бу оскуо-ла үөрэнээчилэртэгэр уру-куттан олохсубут үтүө үгүстэртэн бирдэстэрэ. Ону сорох оскуоаларга баар сага нэлбит үөрэ-нээчиллэри «бөрүбала-һан» курдук кинини на-матар, атаастаһыр түстэ-ри көстүү манна суоһу-тан да көрүөххэ сеп.

Оройуон бары да ос-куоаларыгар уолаттар об-щественнай үлэс кыты-батара проблема быһы-мынан турар. Оттон манна учком 10 чилиэнттэн 7-тэ уолаттар.

— Уолаттар обществен-най үлэс кытыллар эрээри, эссе да сьэтэ-суох. Мин санаабыр, ки-һилэр дьон киникетр тыл этэртэн, идеялары көтө-дөргөн кыбысталлар, — дьин Гавриил. Кини ту-

һугар үчүгэин онгорортон ыһыһыахха табыллыбат, баһар уолаттарга хорсуи санаа, бэйэ-бэйэ эрэни тийбүтэ, общественнай үлэ туһатын туһунаа өйдө-буллэр сьэтэ суохтара буолаарай?

Учком күннээри үлэ-тэ үөрэнээчилэр сарсыр-даагы заридиаларын та-рыһаан ыһыттан сага-лаһан. Нэһилэ устата куоталаһыны ыһаан ба-ран субюта аһыны түмүк таһаарар, онукатын оп-турууһунаа буолар уон-сай киниисаларга иһитин-нэрэр. Уулуссада, обще-ственной мистэлэргэ бэ-рээдэти көрүү, кылааста-ры хомуйтары, бизэрдэ-ри тэриһи, о. д. а. эмнэ учком түбүктэрэ. Үө-рэнээчилэр обще-ственной туһалаах, онорон таһаарылаах үлэттэн киллэрибүт үтэрин туһа-ныны учком толору бы-һаарар.

Ити курдук, үөрэнээ-чилэр комитеттара айым-нылаахтык үлэһиэр, ос-куола үлэтин өрө көтөү-ү-тэ элбэх үчүгэин онкорор.

М. МИХАЙЛОВА.

Редактор
Н. Е. МАКАРОВ.

КСК ыһыгар

Олуһуу 12—14 күнэ-ригэр Чурапчы сэлэһи-нэти улахан спортнай саалатыгар ыһыттар бокса оройуонга хамна-даан уонна бирдизлээн бастыыр иһин күрэхтэһи-и ПРОГРАММАТА.

Олуһуу 12 күнүгэр кин-и 18 чаастан күрэхтэ-һини үөрүүлээхтик аһы. Аһыһа уус-уран самодя-тельность колороччулара кытталлар. Ол киниэттэн барылааһын көрсүһүүлэр.

Олуһуу 13 күнүгэр сарсыарда 10 чаастан по-луфиналнай көрсүһүүлэр. Күрэхтэһиһилэр иһин арды-ларыгар бокса уонна брейк-данксерга холобу-рдаах көрдөрүүлэр.

Олуһуу 14 күнэ сар-сыарда 10 чаастан фи-нальнай көрсүһүүлэр. Тох-тобул кэмнэргэ — концер-тин программата.

Күрэхтэһи кэмнэргэ оро муһынальнай оскуолатын үөрэнээчиллэрин уруу-дарын быһастаһа.

Киһини төлөбүрдэх. Баһаахтары кэлэн сыйдыарытыгар ыһыра-быт.

КСК координационный совета.

Оволорго уонна улахаттарга

МОСКВА. Москва аһа-һааһа Пономаров стан-цияттан чутас «Березка» оро городогун баһатыгар тутуута сьтэн эрэр спор-тивнай комплекс үгүс уо-

латтарга уонна кырыһтар-га доруобуһаны уонна үө-рүүнү баһатхы. Тутуу хаһаайына — ЗИЛ хол-бо-һун автоагрегатнай заво-да. Манна предприятие

ВНИИГИ ААДЫРЫСЫТ: почтовой индекс 678700. Чурапчы с. Карл Маркс уул. 26 «а». ТЕЛЕФОНАРЫТ: редактор — 21-332, отделлар — 21-265, уонсый — 21-505.

«Сага олох» райкома КПСС Якутской АССР.

«Новая жизнь» — орган Турапчинского районного Совета народных депутатов